

4^e JAARGANG

NUMMER 3

MAART 1968

DAAD EN GEDACHTE

orgaan gewijd een de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

de naam
van de
1917

DAAD

EN

GEDACHTE

BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT
HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF.
BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF
MASSA'S ELIJKT DE BETEKENIS VAN
HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER
GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE-
GRIP, AAN DE GEDACHTE.

organ gewild aan de problemen
van de zelfstandige arbeidzaamheid

DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit VRIJWILLIGE bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

DE BELGISCHE TAAALSTRIJD EN
DE STRIJD VAN DE ARBEIDERS

ZATERDAGAVOND 10 februari bracht de KRO-televisie in het programma "Brandpunt" beelden uit Antwerpen: een enorme zaal, stampvol met Vlaamse mannen en vrouwen; op het spreekgestoelte een wat oudere student in het vuur van zijn betoog: "Vrienden, de regering ligt er en zij ligt er goed!" De zaal applaudisseert stormachtig. Even krachtig op zijn minst gaan de handen op elkaar als even later tot twee-, driemaal toe het woord "revolutie" valt...

Over wélke, over wát voor soort revolutie ging het? De televisiekijkers hebben dáárover niets vernomen. Het blijft natuurlijk mogelijk, dat de spreker die dit woord "revolutie" bezigde er in een ander, niet door camera en geluidsband vastgelegd deel van zijn betoog een bepaalde inhoud aan heeft gegeven. Als dat zo is heeft de reportage-ploeg van de KRO ons een belangrijke sleutel onthouden tot beter begrip van de situatie. Maar waarschijnlijk achten wij dit niet. Vrijwel zeker durven wij te beweren, dat de spreker, die - naar hij zelf verklaarde - "de revolutie predikte", daarbij geen ogenblik gedacht heeft aan een maatschappelijk verschijnsel, aan een omwenteling der produktieverhoudingen. De enig mogelijke omwenteling der in België bestaande - kapitalistische - produktieverhoudingen immers is die, welke resulteert uit de klassenstrijd van de arbeiders, een klassenstrijd, die voortspruit uit hun proletarische situatie, uit hun worsteling voor hun directe klassebelangen, die niettegenstaande bepaalde aanrakingspunten op het eerste gezicht, toch in 'n gans ander vlak liggen dan op dit ogenblik de grote problemen der Belgische politiek.

Wie zou die klassebelangen der arbeiders daar in die Antwerpse zaal en in die Antwerpse vergadering tot uitdrukking hebben moeten brengen? Bepaald niet de student Vandendussen, die daar zo kwistig met het woord "revolutie" strooide, maar die in ieder opzicht zijn burgerlijke afkomst en zijn burgerlijke positie tot in de kleinste details duidelijk demonstreerde. Na hem verschenen achtereenvolgens een Vlaamse professor, een Vlaamse notaris, wederom een Vlaamse professor en enkele politiek-radicalen figuren, waaronder een lid van de extreem-"rechtse" Vlaamse Volksunie op de kathedraal. Maar een Antwerpse dokwerker of wat voor proletarische type ook, hebben wij niet in het beeld gezien. Wat wij wél zagen omtrent opzet en karakter dezer bijeenkomst maakt het hoogst onaannemelijk, dat zij er, zelfs als zij er al geweest zouden zijn, het woord hebben genomen, gesteld, dat men het hen zou hebben willen geven.

Natuurlijk is het waar, dat de Belgische taalstrijd, die rond de Leuvense universiteit opnieuw ontbrand is en die vandaar naar héél het Vlaamse land en de echt Vlaamse stad Antwerpen is overgeslagen, een sociale achtergrond heeft. Maar het is óók nog altijd waar, wat de bekende Antwerpse sociaaldemocrate en flamingant Kamiel Huysmans voor meer dan dertig jaren schreef, namelijk, dat

"de Vlaamse arbeider de Vlaamse cultuur niet verdedigt, omdat hij geen cultuur bezit", zij het dan, dat het wáár is in een andere zin dan Huysmans het destijds bedoelde.

Huysmans had kennelijk - dat blijkt uit het verband, waarin hij de bewuste woorden bezigde 1) - het oog op de omstandigheid, dat de kapitalistische roofofbouw op de arbeidskracht de arbeider eenvoudig niet aan "cultuur" deed toekomen. Uit die - op zichzelf beschouwd niet-onjuiste - zienswijze zou kunnen worden afgeleid, dat de situatie zich meer en meer zal hebben gewijzigd naarmate de roofofbouw uit de beginperiode van het kapitalisme plaats maakte voor een "normale" uitbuiting. Een dergelijke conclusie, schijnbaar volkomen logisch, ziet echter voorbij aan het reële feit, dat de cultuur van een bepaald land altijd de cultuur der heersende klasse is en dat de Belgische cultuur derhalve een burgerlijke cultuur is, die uit dien hoofde het proletariaat niet aanspreekt.

Vanzelfsprekend is het voor de burgerlijke Vlaamse student Vandendussen een brandend probleem, dat hij er nog altijd niet zeker van is straks als Vlaams sprekend intellectueel op dezelfde plaats in het managerdom te kunnen rekenen als een franstalig klassegenoot uit Wallonië. Maar voor een havenarbeider of een tramconducteur uit Antwerpse voorsteden als Merxem, Deurne of Oudegod liggen de dingen anders.

Als de student Vandendussen van "de Brusselse klik" spreekt, dan denkt hij aan regionaal-chauvinistische Walen of Franskiljons, die de beste baantjes voor hun taalverwanten willen reserveren. Als een Vlaamse arbeider van "de Brusselse bende" spreekt, dan ziet hij die in de allereerste plaats als de politieke vertegenwoordiging der patroonsklasse, die de wet hanteert om zijn economische uitbuiting te bestendigen. En die "Brusselse bende", dat is voor de Waalse arbeider uit Luik of Charleroi "la bande Bruxelloise". Hij verstaat daar precies hetzelfde onder als zijn klassegenoot uit Aalst of Dendermonde, Gent, Oudenaarde of Kapelle-op-den-Bos, te weten een groep politici met partij-jargon en véél mooie beloften die hun pink nog niet verroeren voor Jan met de pet.

De tegenstelling tussen zowel die Vlaamse als die Waalse arbeider en "de Brusselse bende" is oneindig veel dieper - want van sociale aard - dan de tegenstelling tussen haar en de Vlaamse intellectuelen, hoe radicaal en ongezoeten de laatsten op een vergadering zoals die te Antwerpen werd gehouden ook uit de hoek mogen komen. Vandaar bijvoorbeeld, dat een demonstratie van de extreem-Vlaamse Volksunie in Belgisch Limburg volkomen op de achtergrond raakte toen op hetzelfde tijdstip - maart '66 - in dat gewest de klassenstrijd van de mijnwerkers van Genk ontbrandde, strijd, die volledige morele (en financiële) steun genoot van de franstalige mijnwerkers en metaalbewerkers in Wallonië.

Wat zich toen in Belgisch Limburg afspeelde mag het belangrijkste conflict genoemd worden, dat dit land de laatste jaren heeft gekend. Het is waar: de worsteling rond de universiteit van Leuven is de directe oorzaak geweest van de val van de regering van Paul vanden Boeijnants. Nu echter stond het voortbestaan van een kabinet op het spel, destijds in Genk, in Zwartberg en in Waterschei het voortbestaan van een sociale orde.

Inmiddels hebben wij al gezegd, dat óók de Belgische taalstrijd een sociale achtergrond heeft. Als men ons vraagt wélke, dan verwijzen wij bijvoorbeeld naar een onderzoek, dat de studiedienst van de katholieke vakbeweging, het Algemeen Christelijk Werkersverbond in België een kleine acht jaar geleden heeft ingesteld naar de taaltoestanden in het Vlaamse bedrijfsleven onder leiding van het hoofd van deze dienst, de heer Herman Deleeck. Het resultaat van dat onderzoek kan in één enkele zin worden samengevat: in de grote ondernemingen van Vlaanderen spreken de directies Frans, de arbeiders Vlaams. "In het bedrijfsleven", aldus het rapport-Deleeck, "legt een kleine, kapitaalbezittende minderheid de grote meerderheid haar taalgewoonte op" en het voegt er aan toe, "dat de problemen van informatie en communicatie binnen de onderneming nodeloos bemoeilijkt worden." De conclusie van Deleeck is, "dat de taaltoestanden in het Vlaamse bedrijfsleven pas ten gronde gezond gemaakt kunnen worden, wanneer de patronale wereld zichzelf bereid zal

verklaren haar houding te wijzigen." Van die bereidheid moet men zich niet al te veel of liever bitter weinig voorstellen, omdat de franstaligheid in België, tenminste waar zij zich in Vlaanderen voordoet, een kwestie van klassestatus is en de hoogmoed en onverdraagzaamheid in leidende Franstalige kringen in België veeleer dááruit moet worden verklaard dan bijvoorbeeld, zoals o.a. de heer Sj. van der Schaaf in "Het Parool" van 23 januari j.l. gedaan heeft, uit een - al dan niet belachelijke - "pretentie een vooruitgeschoven bolwerk te zijn van de latijnse cultuur". De bourgeoisie in Vlaams België is er niet zozeer trots op, dat zij Frans kan spreken (en "dus" beschaafd is) dan wel fier op het feit, dat zij bourgeoisie is (en derhalve neerziet op alle mogelijke burgers van de tweede of derde soort).

Burgers van de eerste en van een mindere soort: daarin verdeelt inderdaad de taalgrens - in de ogen der bourgeoisie dan - de Belgische bevolking. Niet voor niets staat in het rapport-Deleecq, dat op deze wijze "van een werkelijke democratie in Vlaanderen nooit sprake kan zijn." Het rapport dringt daarmee, bewust of onbewust, door tot datgene wat de kern van de taalkwestie vormt. Voor zover namelijk de Vlaamse arbeiders op grond van hun bittere ervaringen in het bedrijfsleven zich bij de taalstrijd betrokken weten, zijn zij er niet als arbeiders bij betrokken, maar als Belgen. De strijd om het Vlaams in Vlaanderen is de strijd om de volledige democratie, de strijd om de voltooiing van de politieke revolutie van 1830, die in België tot op de huidige dag toe onvoltooid gebleven is. Als een poging die politieke revolutie af te ronden kan men de strijd beschouwen, die de Belgische politicus Paul Henri Spaak en de Belgische sociaaldemocratie in 1950 tegen de koning voerden. Die strijd is met een compromis geëindigd en derhalve mislukt mede door - zó gecompliceerd zijn in België en trouwens overal nu eenmaal de werkelijke verhoudingen - het optreden van juist de Vlaamse katholieken, die de vrees koesterden, dat de slinger van de politieke revolutie door zou slaan naar een sociale omwenteling.

Dat de democratische, de politieke revolutie in België nog altijd niet voltooid is, is een anachronisme, iets dat in genedele past bij de bestaande economische situatie. Daarom kan gezegd worden, dat de Belgische taalstrijd, voor zover het de arbeiders betreft, een strijd is, die in andere landen al lang tot het verleden behoort, met de burgerlijke emancipatie als inzet. Belgische arbeiders, die zij aan zij met de Vlaamse intellectuelen de taalstrijd voeren, voeren een strijd om de problemen van gisteren, die in België nog altijd actueel is. Voor zover zij strijd voeren om de problemen van vandaag en morgen heeft die strijd niets met de taalkwestie te maken. Voor zover zij de taalstrijd voeren treden zij geenszins typisch als arbeider op en voor zover zij typisch als arbeider handelen komt het taalprobleem bij hen niet voor.

Uit 't bovenstaande volgt, dat een Belgische arbeider, die de taalstrijd meevecht, bezig is met iets, dat niets te maken heeft met de wezenlijke problemen van zijn klasse. Hoe of wij dat bedoelen kunnen wij het gemakkelijkst demonstreren juist aan de hand van het rapport-Deleecq. Als de rapporteur stelt, dat de taalbarrière in de Vlaamse bedrijven tot "gespannen verhoudingen" leidt, dan stelle men zich een ogenblik voor, dat die taalbarrière eens zou zijn geslecht. Op datzelfde moment zou de Vlaamse arbeider de minachting van de patroon niet alleen maar voelen, doch ook verstaan. Hij zou niet langer in het Frans, maar in het Vlaams worden gecommandeerd en gekoeieneerd. Dacht Deleecq werkelijk, dat een vermindering van de spanning hiervan het gevolg zou zijn? De arbeider zou ervaren, dat het geen taalbarrière is, die hem en zijn patroon scheidt, maar een klassenbarrière. Hij zou, voor zover hij het nog niet wist, ervaren, dat er geen sprake is van een "Vlaams Volk", maar van een Vlaamse heersende klasse en een Vlaams proletariaat en hij zou ervaren, dat zelfs een zich van het Vlaams bedienende bourgeoisie een ándere taal spreekt dan hij.

Wij zeiden het zopas: voor zover de Belgische arbeiders strijd voeren om de problemen van vandaag en morgen, die direct samenhangen met de sociale en economische structuur der kapitalistische samenleving, in zoverre heeft dat niet met

de taalstrijd te maken en omgekeerd heeft de taalstrijd niet met de klasseworsteling van de arbeiders te maken. Het laatste kon men - om aan het slot van dit opstel terug te keren tot datgene waarmee wij begonnen zijn - uit de beelden van die Antwerpse vergadering ook heel goed waarnemen.

Er werd daar, door een van de sprekers, vol vuur en onder krachtige bijval betoogd, dat er voor een tweetalig land als België maar één oplossing bestond: het federalisme. Niemand op die vergadering scheen zich te herinneren, dat juist de Vlamingen gezwegen hadden of blijken van afkeuring hadden gegeven toen 'n aantal jaren geleden de Waalse vakbondsleider André Renard de vaan van het Waalse federalisme hees. Men hield er zich afzijdig van, omdat men in dat Waalse federalisme een politieke kleur meende te herkennen, waarvan men in Vlaams-nationale kringen nooit iets heeft moeten hebben. Niet omdat het de kleur van het proletarisch verzet zou zijn - daar heeft een vakbewegingsman als Renard nu eenmaal geen sikkepit mee te maken - maar omdat het de kleur was van een (sociaal) democratische partij, die als de representant van het streven naar volledige politieke democratie mag gelden, waar de Vlaamse intellectuele bovenlaag, ondanks haar taalstrijd, toch voor terugschrikt, juist omdat zij een bovenlaag is. Voor Renard betekende federalisme: de voltooiing der burgerlijke revolutie in Wallonië; voor de radicale Vlamingen betekent federalisme: uitbuiting van de Vlaamse arbeider door een typisch Vlaamse bourgeoisie.

Rest ons, van die Antwerpse vergadering de verontwaardigde kreet te vermelden van een Vlaamse moeder, die heftig beroerd was door het feit, dat de Belgische rijkswacht in Leuven haar aldaar studerende kinderen had afgerost. Ach mevrouw, we zouden met u begaan kunnen zijn, ware het niet.... Ware het niet, dat braaf burgerlijke moeders en braaf burgerlijke vaders in Vlaanderen altijd gezwegen hebben, als de rijkswacht op arbeidersjongens inhakte. Waarover die Vlaamse moeder klaagde, dat is bijna honderdvijftig jaren lang de stomme klacht geweest in ontelbare Belgische arbeidersgezinnen en het zal de klacht in Belgische arbeiderskringen blijven, nog lang nadat de taalkwestie zal zijn opgelost en de sociale kwesties daarachter zich nog dringender dan thans naar de voorgrond schuiven.

1) De volledige passage bij Kamiel Huysmans luidt als volgt: "De Vlamingen werden ook, gedurende lange jaren, als een minderheidsvolk behandeld, en indien deze politiek mogelijk was, dan is dit te wijten in ruime mate aan de onbewustheid van een volk, waarin de grondslagen der cultuur niet eens aanwezig waren. Welke cultuur heeft 'n huisarbeider, die tien en twaalf uur per dag met vrouw en kind moet arbeiden! Hij verdedigt de Vlaamse cultuur niet, omdat hij geen cultuur bezit." (Artikel "De socialistische overeenkomst in de taalkwestie" in het Gentse dagblad "Vooruit" van 17 maart 1929. In een in 1931 gehouden radiorede, afgedrukt in "De Vlaamse Gids" van dat jaar (blz. 118 e.v.) spreekt Kamiel Huysmans van "de plutocratie van Vlaanderen, die de atmosfeer verpest". De situatie waar hij op doelt wordt verderop in onze beschouwing aan de hand van een recent rapport van de katholieke vakbeweging nader beschreven.

=====

=====

HET KOMT er niet op aan, wat deze of gene proletariër of zelfs heel het proletariaat zich voorlopig als doel voorstelt. Het gaat er om, wat het proletariaat is, en wat het dienovereenkomstig historisch beschouwd gedwongen zal zijn te doen.

(KARL MARX, "De heilige familie".)

=====

E E N P A A R W O O R D E N O V E R

K U N S T E N S A M E N L E V I N G

HET IS ONS wel gebeurd, dat wij door makkers, die het overigens - en vooral in praktische zaken - in veel opzichten met ons eens waren, heftig werden bekritiseerd wanneer wij een nauw verband legden tussen de kunst en de maatschappij, wanneer wij ook de kunst een sociaal verschijnsel noemden. Speciaal voor hen, maar voor andere lezers natuurlijk ook, laten wij hier twee citaten volgen uit bijzonder onverdachte bron. Degene die wij aan het woord laten is geen "marxistisch geestverwant", die men - terecht of ten onrechte - van het berijden van stokpaardjes zou kunnen beschuldigen, maar een liberaal hoogleraar in de geschiedenis, de 19e eeuwse Nederlandse professor R o b e r t F r u i n (1823-1899).

De citaten zijn ontleend aan een in 1861 verschenen studie van zijn hand, getiteld "De Nederlanders der zeventiende eeuw door Engelsen geschetst". Het bewuste opstel is opgenomen in het vierde deel van zijn "Verspreide geschriften". Zoals de titel al doet vermoeden bespreekt hij daarin publicaties van 17e eeuwse Britse auteurs, die de Republiek der Verenigde Nederlanden bezochten of bestudeerden. Een van hen, zo blijkt uit Fruins geschrift, is een zekere Evelyn, die een dagboek bijhield, dat ruim 175 jaar nadat het geschreven werd door de uitgever Bray in Londen werd gedrukt. Fruin schrijft (Verspreide geschriften IV, blz. 249):

"Toen hij (Evelyn) in 1641 de Rotterdamse kermis bezocht, stond hij opgetogen over de prachtige schilderijen-kramen, die hij er zag. "Er waren (zegt hij, Evelyn) zo veel schilderijen, in het bijzonder landschappen en kluchtstukken, te koop, dat ik er verbaasd van stond. Ik kocht er een paar en zond ze naar Engeland. De oorzaak van deze overvloed van schilderijen en van de geringe prijs, ligt in gemis van landerijen en andere geldbelegging, zodat een boer soms wel twee of drieduizend pond (*f* 24.000 à *f* 36.000) in schilderstukken steekt. De huizen zijn er dan ook vol van, er wordt, op de kermissen vooral, een drukke handel in gedreven."

Mij dunkt - zegt Fruin -, dit bericht is merkwaardig voor de geschiedenis van onze schilderschool. Het verklaart ons de plotselinge en voorbeeldeloze bloei van de schilderkunst in ons land; het verklaart ons tevens, waarom onze meesters hun groot talent zo vaak aan onwaardige taferelen hebben besteed. Het waren de kleine kapitalisten, de burgers en de boeren, voor wie zij werkten: natuurlijk dat de gemene smaak van deze de toon gaf, en dat binnenhuizen en boerenkermissen, naast de landschappen, de geliefkoosde onderwerpen der Hollandse kunstenaars werden. Eerst in iets later tijd, toen zich een talrijke regenten-stand gevormd had, kwamen de protretten en de regentenstukken in de smaak. Maar stukken van hoger vlucht, van edeler verbeelding, zo als de Italiaanse en Spaanse scholen er hebben voortgebracht, zouden hier te lande geen kopers hebben gevonden, en daarom hebben onze kunstenaars er ook geen geleverd. Hoe het geld alles beheerst, zien wij hier weer treffend uitkomen. Had de kleine kapitalist in die dagen reeds even gemakkelijk als nu zijn geld op rente kunnen zetten, onze schilders zouden minder te doen hebben gehad; grote talenten, die wij thans in hun meesterstukken bewonderen, zouden zich misschien aan andere vakken hebben gewijd; doch waarschijnlijk zou ook de kunst een andere, een meer verheven richting zijn opgegaan, dan die haar nu door het gemene publiek, waarvoor zij werkte, werd aangewezen."

Tot zover Fruin. Vijf bladzijden verder in hetzelfde geschrift schrijft de liberale professor:

"Evelyn, op 2 juni 1672 sprekende van de oorlog, die zijn koning onze Republiek had aangedaan, zegt, dat hij verklaard werd "niet vanwege een provocatie, maar omdat de Hollanders ons overtroffen op het gebied van handel en industrie, en in alle andere dingen, behalve in afgunst."

Als Evelyn, zo zeggen wij van "Daad en Gedachte", niet in de 17e eeuw maar in de 20e eeuw iets dergelijks op het papier had gezet, dan zou hij onvermijdelijk

voor "marxist" zijn uitgekreten en een met de V.V.D. sympathiserende professor zou er geen aandacht aan hebben besteed. Maar Evelyn leefde twee eeuwen vóór Marx en toen prof. Fruin de pen hanteerde was de liberale bourgeoisie, zeker in ons land, nog een revolutionaire klasse, waarvoor de wetenschappelijke waarheid belangrijker was dan ideologische en reactionaire humbug.

=====

E E N L A C H E R T J E

HET NIEUWSTE lachertje van "De Vakbeweging", het wekelijks orgaan van het N.V.V., troffen we aan in het nummer van 2 februari j.l. Daarin wordt namelijk melding gemaakt van een uitspraak, afkomstig van buschauffeur G. L a n d l u s t uit V l a g t w e d d e - lid van de Nederlandse Bond van Vervoerspersoneel en afdelingssecretaris - gedaan op het in Groningen gehouden "werkgelegenheidscongres" van N.V.V. en N.K.V. Hij riep - aldus de bewuste mededeling - het congres op om vooral aandacht te besteden aan het vraagstuk "georganiseerden - ongeorganiseerden". "De ongeorganiseerden", zo zei hij, "staan de vakbonden het meest in de weg". Later verklaarde hij in een gesprekje met een medewerker van het vakbewegingsblad: ".....het is ondemocratisch, dat maar zo weinig mensen vakbondscontributie betalen, terwijl ze toch allemaal voordeel van het werk van de bonden hebben."

Wélk voordeel in hemelsnaam, zouden we willen vragen. Is deze buschauffeur vergeten, wáár de bonden stonden en wat ze deden toen in 1960 en 1963 de interlocale buschauffeurs in felle strijd met de busondernemers waren gewikkeld? Is hij vergeten hoe het in 1963 in het noorden van ons land onder andere - toch niet zo héél ver van zijn woonplaats - tot verbitterde tonelen kwam als gevolg van het optreden van (georganiseerde) onderkruipers? Is hij vergeten, hoe enkele dagen na de door de bonden veroordeelde actie van 1960 het mogelijk bleek om tot een (loon)overeenstemming te komen, waarop maandenlang geen uitzicht scheen? Is hij vergeten, hoe toen zonneklaar aan het licht kwam, dat n i e t de ongeorganiseerden voordelen plukten van de bonden, maar omgekeerd de georganiseerde buschauffeurs de vruchten plukten van de strijd lust hunner ongeorganiseerde kameraden?

"Het argument van de vakbondsdiscipline verliest zijn absolute waarde", zo schreef destijds pater Hoefnagels naar aanleiding van de busstaking van 1960 in "De Linie". Het woord was niet voor tegenspraak vatbaar. Om spijkers met koppen te slaan was d e v a k b e w e g i n g een sta in de weg gebleken.

Wéét buschauffeur Landlust, dat het al net zo is gegaan bij de "wilde" staking in de Groninger strokarton-industrie? Bij de stakingen in de metaalsector, op de scheepswerven van Verolme en in het Nieuwe Waterweggebied? Herinnert hij zich, dat de z.g. "loonexplosie" van 1963 niet door de bonden, maar tegen de zin der bonden uit het vuur is gesleept en dat Voskuil in zijn "Socialistisch Commentaar" uiteenzette, dat ze tenslotte wel mee moesten doen om hun gezicht niet te verliezen? Is het hem bekend, dat Ad Vermeulen in 1955, tijdens de stakingen van het Amsterdamse gemeentepersoneel, een beroep deed op de N.V.V.-leden om de gelederen der stakers te verbreken?

Indien er al gezegd kan worden, dat de ongeorganiseerden de vakbonden in de weg staan, dan slechts in deze zin, dat zij hen in de weg staan bij hun arbeidersvijandige praktijken en bij nóg arbeidersvijandiger praktijken dan waarvan nu al sprake is.

"Deze zaak - het probleem der ongeorganiseerden - mag niet in de mist gaan" zei Landlust op dat Gronings congres. Ons wil het voorkomen, dat juist de woorden van Landlust er het een en ander toe bijdragen een gordijn van mist te leggen rond de realiteit, die onder andere bij de busstakingen zo onmiskenbaar aan de dag trad.

=====
=====

PAROOL - REDACTEUR PAM WEET HET BETER

NATUURLIJK ontzeggen we niemand het recht - ook de heer L.A. Pam van het dagblad "Het Parool" niet - om over een boekje als "Dromen van de revolutie", de gesprekken van Dirk Schilp met Joop van Tijn, een ándere mening te huldigen dan wij. Onze opvatting - kritisch en niet onverdeeld gunstig ondanks veel waardering - heeft de lezer in het vorige nummer van "Daad & Gedachte" kunnen aantreffen; die van de heer Pam stond in "Het Parool" van 12 december 1967. Erg duidelijk is zij niet. De heer Pam zegt niet ronduit of hij het boekje goed of slecht, de moeite waard dan wel een prul vindt. Je moet het zo'n beetje tussen de regels van de recensie dóór lezen, en waar dat niet lukt het maar opmaken uit de toon ervan, uit de half bedekte grauwen en snauwen, die de heer Pam aan het adres van Dirk Schilp uitdeelt. Daarop afgaande luidt de conclusie, dat hij voor de opvattingen van Schilp geen waardering op kan brengen, iets waarvan Schilp, veronderstellen we, wel niet kapot zal wezen; eer het tegendeel.

Nu, van ons hoeft de heer Pam echt niet. Dat wij hier een paar woorden aan zijn bespreking wijden geschiedt niet met de bedoeling over de waarde of de betekenis van Schilps geboekstaafde herinneringen te polemiseren. Wij willen hier het boekje "Dromen van de revolutie" laten voor wat het is om, geheel los daarvan, alleen maar even de vinger te leggen op een in Pams recensie voorkomende bewering, die op zichzelf tot tegenspraak prikkelt, hoe men over het geschrift van Schilp verder ook moge denken.

Die bewering van de heer Pam luidt, dat het een staaltje van "communistische" terminologie zou zijn om te beweren - gelijk Schilp gedaan heeft - dat "Labour de bulldog is voor de brandkast van het stinkend rijke kapitalisme."

Of het Britse kapitalisme inderdaad zo "rijk" is als Schilp veronderstelde kunnen we hier buiten beschouwing laten. Wie zich verdiept in een boekje als het bij een andere gelegenheid door ons al eens geciteerde "De Engelse crisis", dat de Franse econoom André Siegfried op de drempel der dertiger jaren schreef, of in een recenter werkje als "De stagnerende maatschappij", dat de Britse econoom Michael Shanks in 1961 publiceerde, komt tot een gans andere opvatting. Maar dat is voor de heer Pam niet het zwaartepunt. Hij valt over de woorden van Schilp, omdat hij het zonder meer duidelijk acht, dat je het jargon van het bolsjewisme spreekt, wanneer je de Labour-partij of de Labour-regering als een "waakhond van het kapitaal" betitelt.

Inmiddels heeft de heer Pam 't met zijn bewering bijzonder slecht getroffen. De karakterisering namelijk, die Schilp van Labour heeft gegeven, komt men in alle mogelijke toonaarden óók tegen bij een reeks figuren en een reeks van bladen in Groot-Brittannië waarvan onomstotelijk vaststaat, dat ze met het bolsjewisme niets te maken hebben en er ook nimmer iets mee te maken hebben gehad. We zullen ze niet allemaal citeren en een keuze maken.

In "SOCIALIST LEADER", het orgaan van de Independent Labour Party (de Onafhankelijke Arbeiderspartij van Engeland), een organisatie, die toch waarlijk niet zo héél ver van Labour afstaat, die men moeilijk erg links, erg radicaal of erg revolutionair kan noemen, noemde Wilfred Wigham op 17 december 1966 een reeks maatregelen van de regering-Wilson, "maatregelen die gericht zijn tegen de werkende klasse".

Op 14 januari 1967 schreef "SOCIALIST LEADER" in een ongesigneerd artikel, dat "Harold Wilson de slaaf van het Britse kapitalisme was geworden."

De I.L.P.-man F.A. Ridley verklaarde op 28 januari 1967 in "SOCIALIST LEADER", dat "de Labourpartij nu werkelijk de belangrijkste partij van het Britse kapitalisme was geworden en als zodanig zowel de Tories als de Liberale partij in de schaduw stelde."

Een zekere Don Bateman betoogde op 11 februari in hetzelfde I.L.P.-orgaan, dat "het Britse kapitalisme zijn nut dermate overleefd had, dat het de hulp van de Britse Labourpartij had moeten inroepen om het te redden van totale vergetel-

heid."

Op 15 februari 1967 bevatte "SOCIALIST LEADER" het verslag van een door een zekere David Alexander in Oxford gehouden rede, waarin deze de politiek van Labour "anti-socialistisch" noemde.

De heer Pam, dat is duidelijk, weet het beter! Hij weet het niet alleen beter dan de I.L.P., hij weet het ook beter dan de Britse industriëlen. Een hunner, een vertegenwoordiger van de Britse werkgevers-organisatie, hield vorig jaar in Londen een rede, waarin hij verklaarde, dat er, voor zover het de werkgevers betrof, niet zo heel veel verschil bestond tussen de aan het bewind zijnde Labour-regering en een Torie-kabinet. De spreker had het zelfs op een gegeven moment in zijn toespraak over "onze huidige Torie-regering". (Verslag van Joan Manton betreffende een bijeenkomst voor studenten in "Socialist Leader" van 3 juni '67).

De heer Pam weet het niet alleen beter dan de Britse kapitalisten - die altijd een zéér betrouwbare gids zijn als het er om gaat vriend van vijand te onderscheiden - hij weet het óók beter dan de Labourleiders zélf.

In augustus van het vorige jaar hield de huidige minister Ray Gunter een rede in Glasgow, waarin hij de kapitalistische winstmakerij verdedigde (verslag in "Socialist Leader" van 26 augustus 1967); op 4 oktober '67 sprak Harold Wilson, blijkens een verslag in datzelfde blad, op het jaarlijks congres van de Labourpartij van "ons bondgenootschap met de industrie".

De heer Pam leest "SOCIALIST LEADER" kennelijk niet. Welke bladen hij wél leest is ons onbekend, maar we weten wel, dat hij, ofschoon hij buitenland-redacteur van zijn krant is, buitenlandse bladen in ieder geval bijzonder slecht leest. Ware dat niet het geval, het zou allicht zijn aandacht hebben getrokken, dat mr. Richard O'Brien, een van de directeurs van de British Motor Corporation, op 13 juni 1965 in een vergadering te Birmingham verklaard heeft, dat de verstandhouding tussen de directies en de werknemers niet zo best was, maar die tussen de leiders der industrie en de leiders der vakbonden en tussen hen beiden en de Labourpartij beter dan zij ooit geweest is. Hij kan het als hij wil nalezen in "The Guardian" van 14 juni van dat jaar.

Indien de heer Pam zijn buitenlandse bladen beter zou bestuderen, zou het hem wellicht ook zijn opgevallen, dat in "The Times" van 19 oktober 1967 een uitvoerig verslag gestaan heeft van 'n rede, die de Britse Labour-minister Ray Gunter de dag tevoren in Gillingham had gehouden, een rede volgens welke Gunter het "normaal" bleek te achten, dat de vakbeweging het kapitalistisch bedrijfsleven beschermt tegen, respectievelijk behoedt voor een optreden van de arbeiders en waarin hij (Gunter) er over klaagde, dat die normale bescherming scheen te zijn weggefallen. Daar hebben we het beeld van de "waakhond", dat Dirk Schilp gebruikte, ten voeten uit.

Weet de heer Pam, dat de Labour-regering, die op 27 juli 1945 onder leiding van wijlen Clement Attlee aan het bewind kwam in alle grote arbeidsconflicten tegenover de arbeiders positie heeft gekozen en met behulp van troepen hun strijd heeft trachten te breken? Als hij in de werkelijk indrukwekkend lange lijst van die gevallen geïnteresseerd is - wat ons verbazen zou - kan hij er een aantal vinden in "Daad en Gedachte" van oktober 1967. zorgvuldig samengesteld aan de hand van Britse bronnen.

Weet de heer Pam, dat er in 1954, toen de Tories, de Conservatieven al weer aan het bewind waren, in Londen een staking van de tankautochauffeurs geweest is en dat, toen de regering-MacMillan aarzelde met ingrijpen, de geachte afgevaardigde Robens van de Labourpartij in het Lagerhuis op het zenden van troepen aandrong? De "waakhond" van het Britse kapitalisme had slaag gehad bij de verkiezingen van 1951, maar zijn trouw was er niet minder om geworden.

+ +
+

Laat ons, om niet te worden misverstanden, twee dingen aan dit alles toevoegen. Ten eerste dit, dat wij het volkomen met minister Gunter eens zijn, dat het

een normale, want met haar karakter en wezenlijke functie overeenkomende zaak is, dat de vakbeweging het kapitalistisch bedrijfsleven beschermt, en dat het, om soortgelijke redenen al even normaal is, dat Labour het betreurt, wanneer om de een of andere oorzaak die bescherming niet goed functioneert. Wij hebben Gunter niet geciteerd om over hem onze verontwaardiging te luchten; wij hebben hem geciteerd, omdat de heer Pam de draak stak met de mening van een outsider, die door insider-Gunter volkomen blijkt te worden gedeeld. Niet Schilp blijkt, zoals de heer Pam suggereert, een vreemdeling te zijn in het Britse Jeruzalem, maar onze heer Pam zélf.

Het tweede - en laatste - dat wij nog willen opmerken is dit, dat de heer Pam kennelijk óók een vreemdeling is op het gebied van het bolsjewisme. Wie meent dat het typisch bolsjewistisch is om Labour te verwijten als "waakhond" van de Britse bourgeoisie te fungeren, weet kennelijk niet, dat de bolsjewiki die "waakhond" altijd als hun natuurlijke bondgenoot beschouwd hebben, en er zich, als het er op aan kwam, derhalve wel voor gewacht hebben iets dergelijks te beweren. Wie denkt zoals de heer Pam weet blijkbaar niet, dat Lenin, direct na de eerste wereldoorlog fel van leer trok tegen diegenen, die de Britse Labourpartij als een burgerlijke partij beschouwden en voorstander bleek van "steun (door de Britse bolsjewieken) aan een man als Arthur Henderson". Wie denkt als de heer Pam is er kennelijk ook niet mee op de hoogte, dat Britse bolsjewieken als R. Palme Dutt, A.R. Gummings, William Gallacher, Harry Pollit en Arthur Horner werkelijk niets hebben nagelaten om de illusie te versterken, dat de Labour-regering van Attlee, Morrison, Bevin en Shinwell 'n"regering van de Britse arbeidersklasse" zou zijn.

Laat onze heer Pam daar niet al te verbaasd over zijn. Wat had hij dan verwacht? Tenslotte is ook het bolsjewisme op zijn manier een "waakhond van het kapitalisme", zij het dan zeer in 't bijzonder van het Russische staatskapitalisme. Dat soort honden pleegt elkander niet te bijten.

=====

G E E N " O N E E R L I J K E "

C O N C U R R E N T I E S.V.P.

IN "DE VAKBEWEGING" (NVV) LAZEN WE:

"De Loontechnische Dienst lijkt zich te gaan ontwikkelen tot 'n soort vakvereniging voor ongeorganiseerden; de dienst bemiddelt in gevallen van meningsverschil tussen werkgever en (ongeorganiseerde) werknemer. De vakbeweging maakt hier uiteraard bezwaar tegen."

ONS COMMENTAAR:

Uiteraard. Je moet je teweer stellen tegen alles wat je monopoliepositie aantast. Géén oneerlijke concurrentie s.v.p. Het "bemiddelen" blijve de uitsluitende taak van de vakbeweging. Wat zegt u? Bemiddelt die niet voor ongeorganiseerden? Nee, wat dacht u? Moeten die kerels maar lid van de vakbeweging worden. "Dwing ze om in te gaan". Dat zei lang geleden Abraham Kuijper al. Wat zegt u? U wilt weten wat de vakbeweging wel allemaal voor ze doet als ze eenmaal lid geworden zijn? U mag geen vragen meer stellen. U bent kennelijk een querulant, die een gevaar oplevert door de discipline.

=====

D E C L E R U S S L A A T T E R U G

SEDERT DE vijftiger jaren is de ontkerstening in versneld tempo voortgegaan, eerst voornamelijk in protestantse kring, bij het betreden van de zestiger echter ook bij de katholieken. Wij achten ons er van ontslagen om hier met bewijzen te komen, omdat wij aannemen, dat ieder, die regelmatig van het wereldgebeuren kennis neemt, de toenemende ontkerstening zelf heeft kunnen constateren.

Toch komen wij wel eens tegengestelde berichten tegen. Ook zien wij zo nu en dan krampachtige pogingen van de kerkelijke autoriteiten om hun belang hardnekkig te verdedigen. Zo lazen wij in het februarinumnummer van "Le monde libertaire", orgaan van Franse anarchisten, dat met betrekking tot het godsdienstonderwijs, door de Franse regering aan de Franse scholen een nieuw voorschrift is gezonden. Dat voorschrift komt er op neer, dat men bij het samenstellen van het lesrooster met bepaalde religieuze uren rekening moet houden en dat ten aanzien daarvan aan het godsdienstonderwijs prioriteit moet worden verleend. Dit onderwijs wordt gegeven door aalmoezeniers.

Het Franse blad vervolgt dan, dat de kerk zich door middel van de communicatiemiddelen schandalig opdringt met berichten als "De gezondheid van de kardinaal" of "De prostaat van de paus".

Voorts bespeurt het blad een toenemend naar voren dringen van de christelijk-sociale ideologie. Ook de Communistische Partij van Frankrijk houdt hier ernstig rekening mee, getuige de publicaties van de bolsjewist Guy Besse, die de loftrompet steekt over de handreiking, die Thorez, één zijner voorgangers, in 1936 aan de kerk deed. Hij aarzelt niet de autoriteit van F. Engels te hulp te roepen, om de "belangrijkheid van de religieuze ervaring, de menselijke betekenis en haar levende invloed op de maatschappelijke praktijk te erkennen".

Het blad vraagt zich vervolgens af: "Zal de communistische partij, als echte doodgraver van de revolutionaire geest, zóver gaan, dat zij het toelaten tot de scholen van geestelijken zal rechtvaardigen? Wanneer zullen wij een rode vlag met sikkels en wijwaterkwast zien?"

Met klem wijzen de Franse anarchisten er op, dat er van hun kant geen enkel misverstand bestaat en dat het anti-clericalisme een onderdeel vormt van hun dagelijkse strijd. Zij voegen er nog aan toe:

"Wat de ministeriële circulaire stelt is schandalig. Het is de kerk, die gaat bepalen, hoe de tijd op de scholen gebruikt wordt! Het is onze plicht alarm te slaan en te strijden voor de opheffing van dit besluit. Wat wij vooral moeten doen, is de gedachte er in hameren, dat de kerk in het sociale bestel is uitgeschakeld. En deze gedachte zal meer vruchten afwerpen, naarmate wij ze door feiten of acties op de voorgrond stellen. Dat is de plicht van de "Fédération Anarchiste" en die zal zij niet verzaken."

Wij kunnen ons de verontwaardiging van de Franse anarchisten levendig voorstellen, maar wij delen ze niet. Waar het hun om gaat, is de bestrijding van de clerusgedachte; die moet uitgebannen worden. In hun ogen is de kerk een veelvraat, die nooit genoeg heeft en steeds meer opslokt, getuige ook de daarop slaande voorplaat van het blad, waarop een monsterachtig roofdier-mens (de clerus) probeert de neutrale school te verslinden. In wezen is de kerk echter een overblijfsel van een voorbijge maatschappij. In de feodale maatschappij vormt zij samen met de adel de wezenlijke macht. Inderdaad waren er in de Middeleeuwen vele Orden van monniken, die werkten in het algemeen belang, b.v. in Holland door het aanleggen van dijken. Zo waren er vele voor de maatschappij nuttige werken, die de kerk verrichtte. Daarop doelt F. Engels in de door Guy Besse gebezigde woorden; inderdaad "gebezigd", om hier voor de volgelingen van Guy Besse, als ideologisch

plakmiddel te dienen tussen het bolsjewisme en de clerus.

De taken, die de kerk vroeger vervulde, zijn thans overgenomen door de staat of door andere op kapitalistische leest geschoeide instellingen.

Er doen zich evenwel verschijnselen voor, waarbij de kerk zich opnieuw als nuttig meent te kunnen bewijzen, dat is de z.g. zielszorg. Door de snelle en plotselinge wijzigingen in het levenspatroon worden velen a.h.w. van hun ankers losgerukt en drijven stuurloos op de levensoceaan. Eenzaamheid, onbegrepen-zijn, het gevoel-nergens-meer-bij-te-horen, drankzucht, verdovende middelen, zelfmoord, etc. - daarbij bedoelen wij niet één van genoemde factoren, maar alle bij elkaar - komen vaker voor dan in vroegere tijden.

Het is een vlucht uit de benauwende werkelijkheid, die leidt tot het zoeken naar mystiek, en daar opent zich de gretige muil van de clerus, zoals op bovengenoemde voorplaat. De innerlijke verscheurdheid van de moderne mens is echter een product van de huidige maatschappij en deze maatschappij is gedoemd te verdwijnen. De kerk probeert die maatschappij in stand te houden. De kerk probeert de stukjes van de legpuzzel weer goed te leggen. Een dankbare taak, vindt u niet?

Maar al zal het haar wel eens lukken een verscheurde ziel weer aan elkaar te plakken, de verscheurde maatschappij zal blijven bestaan, d.w.z. de kapitalistische tegenstellingen in de huidige maatschappij, die op de loonarbeid berust.

Zo lang de beslissingsmacht over en het beschikkingsrecht op de productiemiddelen gescheiden blijft van de producenten, zal de verscheurdheid van deze maatschappij voortduren.

En kan een beetje propaganda-tamtam van de Franse anarchisten tegen de clerus daaraan nu wat veranderen? Kan één of andere vakbond of partij, hoe machtig ook, daaraan wat veranderen? De gedachte verandert de maatschappij niet. Als dat zo was, zou het Christendom na 2000 jaar allang gezegevierd moeten hebben; zou de propaganda van de sociaal-democratie in de landen, waar zij de absolute macht veroverd hadden, zoals in Scandinavië, tot een gelukkige maatschappij geleid moeten hebben; zou ook in Rusland een gelukkige samenleving tot stand gebracht moeten zijn, dank zij één van de machtigste propaganda-bolwerken ter wereld.

Nee, de enigen, die de wereld kunnen veranderen zijn de arbeiders. Tot deze constatering kwam ook Tibor Kovács, die als arbeider door de bolsjewisten te werk gesteld werd in een Hongaarse fabriek en die in de opstand van oktober-november 1956 door zijn kameraden in die fabriek tot voorzitter van de Revolutionaire Arbeidersraad werd gekozen. Deze doctor in de filosofie besluit het tweede hoofdstuk van zijn boek "Het drama Hongarije" met de volgende woorden:

"De eer van de revolutie komt toe aan 't proletariaat, aan de arbeidersjeugd, die op de universiteiten studeerde, aan de jonge officieren en soldaten van het Hongaarse leger, aan de arbeiders zelf die het socialisme wilden maar geen karikatuur van het socialisme. En we herinneren ons de woorden van Marx: 'Eén klasse slechts is waarlijk revolutionair, die van het proletariaat dat slechts zijn ketenen heeft te verliezen!' Ik twijfel er dan ook niet aan of het communisme (Kovács bedoelt natuurlijk het bolsjewisme - red. D. & G.), die dictatuur van het proletariaat, kan slechts ten val worden gebracht door het proletariaat zelf. Bij dit inzicht hoort echter het nodige geduld."

Dit zei een katholiek intellectueel, die de bitterheid van het arbeidersbestaan moest ondergaan. Hoewel hij de draagwijdte van zijn woorden niet kende, houden deze tevens in, dat mét de verdwijning van de heerschappij over het proletariaat, ook de kerk is gedoemd te verdwijnen.

=====

W A L T E R R E U T H E R S V E L D T O C H T T E G E N D E
A M E R I K A A N S E A U T O M O B I E L W E R K E R S 1)

HET CONTRACT dat de beruchte Walter Reuther, de president van de Amerikaanse U.A.W. (Verenigde Automobielenwerkers), tegen het einde van het vorige jaar heeft afgesloten met de directie van Chrysler is tot stand gekomen op een wijze, die haars gelijke niet heeft, noch in de geschiedenis van deze vakbond, noch in de geschiedenis van de vakbeweging in het algemeen. Het mag een unieke stunt, van overigens twijfelachtig karakter, worden genoemd, de 103.000 arbeiders van de Chrysler-fabrieken te laten stemmen over een overeenkomst, waarvan de inhoud niet bekend was gemaakt en zelfs verborgen was gehouden voor het lagere kader. Nog nooit eerder in de vakbondshistorie is het voorgekomen, dat de vergadering, voor een dergelijk doel belegd, gehouden werd in het bedrijf, met toestemming van de patroon en zelfs in de baas z'n tijd. En dat alles is precies wat er gebeurde.

Laten we elkaar niets wijsmaken: zelfs wanneer dit soort van bijeenkomsten zó gearrangeerd wordt, dat s c h i j n b a a r een vrije en openlijke discussie mogelijk is over alle paragrafen en bepalingen van de een of andere c.a.o., dan nog is het niet veel meer dan een f o r m e l e democratie waaraan de hand gehouden wordt en zelfs dán is van 'n wérkelijke democratie geen sprake. De letterzee van artikelen, het juridische jargon, de onafzienbare woordenkraam, ze maken een dergelijk contract voor de arbeiders dermate ingewikkeld en onleesbaar, dat van een werkelijke k e n n i s n e m i n g, die voor een waarachtige gedachtenwisseling toch de onmisbare voorwaarde is, geen sprake meer kan zijn. Dat is niet zo maar een boosaardige bewering van ons, dat is een onomstotelijk feit, dat ook door de vakbeweging - al blijft die natuurlijk aan de democratische schijn vasthouden - erkend wordt. Vandaar dan ook dat in ons land de Algemene Bedrijfsbond Textiel en Kleding "De Eendracht" een boekje heeft uitgegeven, dat de véélzeggende titel droeg van "De c.a.o. voor de confectie-industrie leesbaar". Het blote feit dat het verscheen en de verschijning ervan noodzakelijk werd geacht, vormt er een afdoende bewijs voor, dat de bewuste c.a.o. zélf o n l e e s b a a r werd geacht. Dat het boekje - "een v e r t a l i n g" van de c.a.o., zoals het bondsbestuur stelde - verscheen nádat het collectieve contract was afgesloten, onderstreept onze zienswijze, dat een dergelijk contract een óndemocratisch onderonsje is tussen bestuurders en patroonsvertegenwoordigers, waarbij de arbeiders zélf in wezen niet betrokken zijn. Die konden pas "in vertaling" kennis nemen van hetgeen achter hun rug bedisseld was.

Het unieke bij de gang van zaken bij het Chrysler-contract is niet, dat Walter Reuther maling had aan de arbeiders. Dat hebben alle vakbondsbestuurders. Het unieke is, dat hij het zelfs niet nodig heeft geoordeeld de democratische s c h i j n te bewaren, waaraan de vakbeweging verknocht is ook al treedt zij dan de democratie met voeten. Aangezien de democratische schijn een wezenlijk bestanddeel vormt van de vakbondsmythe en het instandhouden daarvan een levensvoorwaarde voor de vakbeweging vormt, moeten er zeer dwingende redenen geweest zijn, die Walter Reuther tot zijn schaamteloze praktijk genoopt hebben. Die redenen zijn te vinden in de staking van de Ford-arbeiders, die op 1 september 1967 uitbrak en die twee maanden heeft geduurd.

In het januari-nummer van "Daad en Gedachte" hebben wij over die staking bij Ford al iets verteld. De lezer zal het zich wel herinneren: ze werd door de UAW geproclameerd om de indruk te vestigen, dat er iets van Ford moest worden afgedwongen. Ze werd, toen de Ford-directie haar handtekening onder het contract gezet had, na drie dagen alweer door de vakbond opgeheven, maar door de arbeiders buiten de wil van Reuther om voortgezet, omdat de arbeiders helemaal niet tevre-

1) Zie ook "Daad & Gedachte" van januari 1968 en "Daad & Gedachte" van sept. '67.

den waren met het contract. Zij noemden het contract een waardeloos vod, omdat er helemaal niet in gerept werd van de zaken, die zij geregeld wilden zien: de arbeidsverhoudingen, de snelheid van de lopende band, de pauzes, de verantwoordelijkheid voor de gereedschappen en een reeks van dat soort dingen.

De directie van Ford én Walter Reuther spanden zich tot het uiterste in om de "wilde" stakers weer aan het werk te krijgen, maar op succes konden zij daarbij niet bogen. Het vergde weken en weken van moeizaam onderhandelen over de klachten en wensen van de arbeiders eer de productie kon worden hervat.

Voor Reuther en de Chrysler-directie waren de gebeurtenissen bij Ford een grote les. Samen met Chrysler ontwikkelde Walter Reuther bij de voortzetting van zijn veldtocht tegen de Amerikaanse automobielwerkers een nieuwe strategie. Die werd toegepast, toen het opnieuw tot een slag om een nieuw contract kwam. Het wezenlijke van die strategie hebben wij hierboven reeds omschreven. Reuther dacht, gewapend met de volmachten, die het UAW-congres hem in april 1967 had gegeven en met meetings binnen het bedrijf, waar de arbeider naar zijn mening de mond toch niet zou durven opendoen, aan de automobielwerkers een zacht eitje te hebben. Het bij Ford toegepaste trucje van een door de bond te proclameren staking om de indruk te wekken, dat men iets "veroverde", moest niet meer worden herhaald, omdat het verkeerd was uitgekapt. Daarom speelde Chrysler 't spelletje mee. De directie stribbelde luidruchtig tegen, ofschoon datgene wat in het contract stond m i n d e r was dan hetgeen Chrysler volgens sommige Amerikaanse bladen bereid was geweest te geven. Inplaats van de komedie van de officiële staking kwam de komedie van de Chrysler-directie. Toen veldheer Walter Reuther meende, dat dit trommelvuur oorverdovend genoeg geweest was, maakte hij zich gereed voor het beslissende offensief op het door hém gekozen slagveld: het bedrijf. Dáár zou het - niet gepubliceerde - contract wel even onder zijn voorzittersshamer worden doorgejaagd.

De strategie faalde. Het offensief van Reuther strandde op de onverzettelikheden van de Chrysler-werkers, een onverzettelikheden, die zijn oorsprong vond in hun diepgewortelde ontevredenheid. Ook de arbeiders van de Chrysler-fabrieken begonnen een "wilde" staking.

Op dat moment vertoonde zich de werkelijke Walter Reuther, een man, die elk masker had laten vallen. Al zijn toorn stortte hij uit over de hoofden van de stakenden:

"Wij zijn niet van plan", zo donderde hij, "om anarchie te tolereren. Wilde actie is in strijd met de beginselen van de A.U.W."

Reuther liet het niet bij een donderrede, hij kondigde ook "maatregelen" af. Allereerst bepaalde hij, dat de stakers niet mee mochten stemmen over een nieuw contract. Vervolgens verklaarde hij, dat de stakers geen cent uitkering zouden krijgen. Daarop volgde het dreigement, dat de plaatselijke vakbondslokalen door het bondsbestuur zouden worden gevorderd en tenslotte waarschuwde hij, dat de stakers zouden worden ontslagen en dat de A.U.W. geen vinger voor hen zou uitsteken. De Chrysler-arbeiders echter gingen voor die dreigementen geen stap opzij. Toen twee plaatselijke AUW-bestuurders in Detroit, Douglas Fraser en Ken Morris de arbeiders tot werkhervatting zochten te bewegen werden zij door de woedende stakers uit de zaal gezet.

Reuther schreef een nieuwe vergadering uit voor de volgende dag en stuurde opnieuw Fraser en Morris om de stakers te overreden. De vergadering begon met 'n conflict over de aanwezigheid van tv-reporters. Fraser en Morris verlangden, dat ze de zaal verlaten zouden. Ze hadden er geen behoefte aan hun conflicten met de Chrysler-werkers ten aanschouwe van alle Amerikaanse arbeiders op de beeldbuis te doen brengen. Maar de Chrysler-arbeiders dachten er anders over en zetten hun wil door. De tv-reporters bléven. Daarop begonnen de felst denkbare discussies.

"Het contract is goed", betoogde Fraser, "het zal de Chrysler-arbeiders hetzelfde succes opleveren als de arbeiders bij Ford". Onder de arbeiders steeg een gejoel op. "Dezelfde nederlaag zul je bedoelen", werd er geroepen. De atmosfeer werd zó vijandig, dat Fraser het maar niet op een stemming over het contract durf-

de te laten aankomen. 2)

Het wapen van de TV, dat de verbolgen arbeiders op deze bijeenkomst tegen de bonzen keerden werd op zijn beurt door Walter Reuther in zijn veldtocht tegen de automobielwerkers evenmin versmaad. Hij verscheen op een gegeven moment - het was tijdens de staking van de Ford-arbeiders, toen het gevecht nog minder hevig woedde dan later tijdens de Chrysler-staking het geval zou zijn - op het scherm om het publiek uiteen te zetten hoe voordelig toch zijn contract wel was. De ietwat academische vorm van zijn betoog verhulde maar nauwelijks zijn arglistige poging om via hun vrouwen de stakers onder druk te zetten. Hij vermeldde uitvoerig hoe goed de belangen van weduwen en wezen wel behartigd waren in het geval dat hun man en vader zou komen te overlijden. Daarnaast schilderde hij in felle kleuren de misère waaraan zij in zo'n geval ten prooi zouden zijn als het contract niet getekend zou worden.

Commentaar van een Ford-arbeider: "Godverdomme, ik denk alleen maar aan het belang van mijn gezin. Maar juist daarom wil ik niet horen wat er gebeurt wanneer ik doodga, maar wat ons te wachten staat zolang ik leef en voor m'n gezin moet zorgen. Bij alles wat hij zegt is niet één woord over de rotzooi waarmee ik te maken heb aan die vervloekte lopende band!"

Dat sloeg dan op dezelfde man, die zeven maanden tevoren op het jaarlijkse congres van zijn bond verscheen met een papieren muts, die voorzien was van het opschrift: "Ik steun de arbeider aan de productielijn!" Tja, dat was om het congres volmachten te ontfutselen. Die had hij nodig, had hij verklaard, om "het grootste contract aller tijden" te kunnen afsluiten, lees: grootste slag tegen de automobielwerkers, die er ooit is geweest. Het contract is een feit geworden, dat is waar. Maar toch ziet het er niet naar uit, dat Walter Reuther deze slag heeft gewonnen. En iedere keer opnieuw, bij ieder conflict tussen de directies der grote autofabrieken en de arbeiders en tussen de A.U.W. en de arbeiders doen de laatsten de ervaring op, dat alleen zij zelf hun belangen kunnen behartigen en dat alleen zij zelf een macht vormen tegenover het kapitaal en tegenover de kapitaalsknecht Reuther.

2) De staking bij Chrysler heeft veertien dagen geduurd. Hoe echter de staking is beëindigd is ons niet bekend. Berichten daaromtrent hebben wij in de ons beschikbare Amerikaanse kranten niet kunnen vinden.

=====

K A M I E L I S D O O D

HET in dit nummer van "Daad & Gedachte" voorkomende artikel over de situatie in België was al geruime tijd voltooid, toen wij uit de dagbladen de dood vernamen van de Belgische sociaal-democraat Kamiel Huysmans, die in het bewuste stuk nog wordt geciteerd. Natuurlijk had Huysmans niets met ons gemeen. Dat wij aan zijn sterven enkele woorden willen wijden, spruit hieruit voort, dat met hem de laatste schim verdwenen is van 'n tijdperk, dat zelf al lang ten grave is gedaald.

Kamiel Huysmans was de laatste tegenwoordiger van 't "heldentijdperk" der 2e Internationale. Als zodanig was hij een levend anachronisme. Al in het begin van de 20-er jaren riep een grappenmaker op een vergadering waar

ook Huysmans op het podium zat, wijzende op de broodmagere gestalte van de Vlaamse politicus: "De tweede Internationale is dood, hier zit het lijk". Het was een treffend, zij het wat luguber, grapje, omdat het treffend juist was. Huysmans overleefde niet slechts zijn eigen roem, hij was inderdaad gedurende zijn halve leven een gestorvene.

In ieder ander land dan België zou hij in de vergetelheid geraakt zijn. Dat dit niet gebeurde is alleen maar een gevolg van die verhoudingen, die wij elders in dit blad beschreven hebben. Juist die bijzondere verhoudingen hebben er toe geleid, dat Kamiel van alle grote sociaal-democraten een van de minst oneerlijke was. Dat is een wellicht wat twijfelachtige eer, die men hem niettemin moet geven. Zij hangt minder met zijn persoon, dan wel met de situatie samen, waarin hij wortelde.

S L A G I N N O R M A N D I Ë

VOOR DE TWEEDE KEER in de geschiedenis hebben strijdende arbeiders gebruik gemaakt van zogenaamde "Molotof-cocktails" toen de heersende machten een spontane actie zochten te breken met militair geweld. De eerste keer gebeurde dat in de herfst van 1956 in de straten van Boedapest tijdens de Hongaarse revolutie. De tweede keer is nog maar een kleine zes weken geleden tijdens een staking van onder andere de arbeiders van de vrachtautofabriek n.v. SAVIEM, dochtermaatschappij van RENAULT in de Franse plaats Blainville, een voorstad van de stad Caen in Normandië.

Tienduizend tot het uiterste verbitterde arbeiders, van SAVIEM, van de eveneens met RENAULT gelieerde fabriek van snelheidsmeters JAEGER, van de n.v. SONORMEL, van het metaalbedrijf S.M.N. (de grootste fabriek in de omgeving) en van de radiotechnische industrie uit het voorstadsje Moulinex, hebben een complete veldslag geleverd met drieduizend man van de beruchte oproerpolitie C.R.S.

De laatsten waren uitgerust met alle moderne, voor 't straatgevecht bestemde wapenen: gummistokken, karabijnen, traangasgeweren en mortieren. In het centrum van Caen, waar de arbeiders naar toe getrokken waren om voor het gebouw van de préfectuur te demonstreren voor hun eisen, op de Place de la République en op de boulevard Leclerc, stootten de twee machten op elkaar.

Het in Caen verschijnende dagblad "Liberté de Normandie" ("Vrijheid van Normandië") bracht het volgende ooggetuigeverslag in zijn editie van zondag 28 januari:

"Gedurende een uur woedde op deze plaats een veldslag. Meer dan tien keer achter elkaar drongen de mobile garden, wier rijen herhaaldelijk doorbroken werden en die volkomen werden verrast door de gebeurtenissen, op in de richting van de Boulevard Leclerc, waar de arbeiders het metalen huisje voor de verkeersagent ondersteboven hadden geworpen om er een soort van barricade van te maken. Telkens opnieuw werden de politietroepen teruggeworpen naar de Place de la République. Zij moesten van de vuurwapenen gebruik maken om zich de opdringende arbeiders van het lijf te houden. Stenen en stukken asfalt suizen om onze hoofden door de lucht... Vlak naast ons zakt een gendarme in elkaar. Hij heeft een enorme steen tegen 't rechterscheenbeen gekregen... Plotseling besluiten de politietroepen om over te gaan tot het offensief. Gebruikmakend van een rookgordijn gaan zij tot de stormloop over... In één uur weten zij niet meer dan tien meter te vorderen...."

Een ander krantenbericht maakt er melding van, dat de politie werd bedolven onder een regen van projectielen, zoals: metalen schroefbouten, stenen, metalen putdeksels, planken, flessen. De politietroepen van hun kant bedienden zich van traangasbommen en rookgranaten.

Een ooggetuige vertelt:

"Ik heb jonge arbeiders gezien, die zich tot vlak bij de C.R.S. waagden om deze dan vervolgens de zware ijzeren deksels van de brandputten naar het hoofd te slingeren. Ik heb gezien, hoe ook de politietroepen zich verschansten achter barricaden en hoe die barricaden herhaaldelijk doorbroken werden. Ik heb gezien hoe de arbeiders hun "Molotof-cocktails" fabriceerden. Er werden blikken benzine aangevoerd; de stakers bevestigden er een lont aan, staken die aan en slingerden de blikken naar hun tegenstanders. De te hulp geroepen brandweer was gedwongen zich terug te trekken onder de regen van projectielen. Autobanden, waarachter de politie dekking zocht, werden in brand gestoken. Twee

gebouwen, dat van de Volkskredietbank en dat van de Kamer van Koophandel, moeten het ontgelden. De arbeiders, die in grauwe proletarische voorsteden wonen, hebben geen enkel motief om het stedschoon van Caen te sparen. Pas wanneer enorme versterkingen zijn aangerukt weet de politie heer en meester van het terrein te blijven. Er worden tientallen arrestaties verricht en er was een honderdtal gewonden, van wie verscheidene ernstig."

Dat alles gebeurde tijdens een actie, die formeel door de organisaties was geproclameerd. De drie centralen - C.G.T. (bolsjewistisch), C.F.D.T. (katholiek) en F.O. (sociaal-democratisch) - hielden het, gezien de ontevredenheid van de arbeiders in heel de streek en hun onmiskenbare verzetswil, voor geraten zich maar aan het hoofd van de gebeurtenissen te plaatsen, in de stellige verwachting dat zich wel een gelegenheid zou voordoen om alles weer in "rustige" en "goede" banen te leiden.

Het ging bij de SAVIEM pas in de tweede plaats om de hoogte van het uurloon. Voorop stond: de inhoud van het loonzakje. Het uurloon was weliswaar - tot ongenoegen der personeelsleden - lager dan in 't Parijse moederbedrijf van de RENAULT-fabrieken, maar het was gemiddeld hoger dan hetgeen in de meeste Normandische bedrijven werd betaald. Gevolg: de SAVIEM-arbeiders gingen met meer naar huis dan velen van hun collega's. Juist voor het begin van het nieuwe jaar 1968 was er bij SAVIEM nog een uurloonverhoging geweest, ter compensatie van de voortdurende prijsstijgingen, naar er gezegd werd. Maar al gedurende een paar maanden werden er tevens de arbeidstijden ingekrompen. De werkweek van $47\frac{1}{2}$ uur maakte er plaats voor de 45-urige werkweek. Het personeel kreeg dus wel meer uurloon, maar geenszins meer in het loonzakje door de jongste "verhogingen". Al het gepraat over "compensatie van de prijsverhogingen" bleek niet meer dan gezwets. Daar kwam dan nog bij, dat er in de 45-urige werkweek, door opvoering van het ritme bij de productielijn, harder moest worden gewerkt. Na de arbeidstijdverkorting liep er bij SAVIEM nog hetzelfde aantal vrachtwagens per week van de band als voorheen. En om de maat vol te maken had de directie dan nog laten weten, dat er voor 1968 niet meer op loonsverhogingen behoefde te worden gerekend.

Op 22 januari was de staking een feit. Bij JAEGER en SONORMEL werd het werk eveneens neergelegd om soortgelijke kwesties. Bij de ingang der betrokken bedrijven werd gepost. De patroons van hun kant lieten direct de C.R.S. aanrukken, in den beginne 400 man sterk. Tot botsingen kwam het niet terstond. Dat was wél het geval toen er op de derde stakingsdag, woensdag 24 januari, een mars naar Caen werd georganiseerd. De C.R.S. hakte op de demonstranten in.

Vrijdag 26 januari was er opnieuw sprake van 'n mars naar Caen. De vakbondsbestuurders wilden er een "waardige" demonstratie van maken. De zaak liep hen volkomen uit de hand. De arbeiders, verbitterd door het voorafgaande optreden der politietroepen, hielden zich niet aan de richtlijnen der organisaties, lieten zich niet door hun "leiders" voorbij de barricaden der gendarmes voeren, doch vielen deze aan. Op dat moment en van dat moment af viel het optreden van de arbeiders niet meer samen met het optreden van de bonden. Terwijl de bestuurders de verhitte gemoederen nog zochten te bedaren vlogen bij de prefectuur de eerste ruiten al in scherven. De "slag in Normandië" was begonnen. Formeel hadden de organisaties nog altijd de leiding, in werkelijkheid had men te maken met een spontaan optreden van de arbeiders, wier élan dat van de organisaties natuurlijk verre overtrof.

Van dat ogenblik af maakten de organisaties haast met hun voornemen om de staking zo spoedig mogelijk op te heffen. Tegelijkertijd verscherpte de C.R.S. haar optreden en trachtte de SAVIEM-directie met beloften de wankelmoedigen tot werkhervatting te paaien. Ondanks dat alles duurde de staking nóg een volle week. Pas op vrijdag 2 februari joegen de bonden de kogel door de kerk. Met kunst en

vliegwerk. Want op de die dag gehouden stakersvergadering stemden 502 arbeiders vóór het volhouden van de strijd en waren er slechts 272 voor opheffing van de staking. Maar de bestuurders kwamen met het smoesje, dat er te veel arbeiders absent waren om de stemming rechtskracht te geven en drukten hun wil door door niemand meer aan het woord te laten.

=====

H E R R D U T S C H K E W A T B E T E K E N T D A T ?

DE PAROOL-REDACTEUR Klaas Peereboom heeft op 22 februari j.l. in zijn krant geschreven, dat Rudi Dutschke, leider van de Sozialistische Deutsche Studenten-Bund, op een persconferentie in Amsterdam verklaard heeft "communist te zijn in de zin van het Communistisch Manifest" (van Marx en Engels). Of het wáár is, we bedoelen: of Dutschke het inderdaad zó gezegd heeft, weten we niet. Als Peereboom, wat volstrekt niet onmogelijk is, Rudi Dutschke verkeerd begrepen heeft, zou dit stukje ongeschreven hebben kunnen blijven. Maar als het wél waar is, dan is er voor ons alle aanleiding om te vragen: Herr Dutschke, wat betekent dat?

Er kan geen enkele twijfel over bestaan, dat Marx en Engels toen zij einde 1847, begin 1848 hun "Communistisch Manifest" schreven, nog dachten, dat de arbeidersklasse, waarvan zij het revolutionaire karakter (in historische zin dan) duidelijk onderkenden, in de loop van haar klasseworsteling op een gegeven ogenblik de bestaande staatsmachine van de bourgeoisie zou overnemen om die voor eigen doeleinden te gebruiken. Marx en Engels waren, toen zij hun "Communistisch Manifest" schreven in dit en sommige andere opzichten nog zéér duidelijk staats-socialisten. Pas langzamerhand, door de ervaringen van de revolutie van 1848 en door de ervaringen van de Parijse Commune vooral, hebben zij hun staats-socialistische opvattingen laten varen. Zij kwamen tot het inzicht, dat de arbeiders de gegeven staatsmachine n i e t voor hun eigen doeleinden konden overnemen en gebruiken. Zij beseften, dat de staatsmachine onvermijdelijk zou moeten worden "stukgeslagen".

Van dat veranderde inzicht hebben zij openlijk blijk gegeven. Zij trokken er ook de volkomen logische konsekwentie uit, dat zij de desbetreffende passages van het "Communistisch Manifest" niet meer voor hun rekening namen en zij verklaarden nadrukkelijk dat manifest alleen maar onveranderd te zullen laten herdrukken, omdat zij het als een "historisch document" beschouwden.

Van hun eigen "Communistisch Manifest" hebben Marx en Engels zich zo omtrent de jaren zeventig van de vorige eeuw en iets eerder zelfs al gedistancieerd, omdat het Manifest niet langer de theoretische uitdrukking was van de klassenstrijd van de arbeiders. Heden ten dage kan gezegd worden, dat het dat in nog veel mindere mate is dan toen. Naarmate de arbeiders, door de kapitalistische verhoudingen en door de kapitalistische ontwikkeling daartoe genoopt, hoe langer hoe meer zelfstandig optreden, des te groter is de afstand, die dit geschrift van het proletariaat scheidt.

De bolsjewisten niettemin zijn zich altijd op het "Communistisch Manifest" blijven beroepen. Dat is volkomen logisch. Enerzijds was het Manifest de theoretische uitdrukking van de proletarische strijd in een periode, dat zowel in Duitsland als in Frankrijk de burgerlijke revolutie nog voltooid moest worden; anderzijds waren de bolsjewiki burgerlijke revolutionairen in een land, waar de burgerlijke revolutie, die nog voor de deur stond tegen de burgerlijke klasse in moest worden voltrokken met steun van de arbeiders.

De zich op het Manifest beroepende bolsjewiki waren staats-socialisten, evenals de zich al eveneens op het Manifest beroepende sociaal-democraten. Het verschil tussen die beide stromingen was, dat de sociaal-democratie alleen maar oog had voor de in het Manifest gepropageerde hervormingen, de bolsjewiki echter, gezien de in Rusland bestaande verhoudingen ook nog wel spraken over de klassenstrijd, zonder echter - van hun Russisch gezichtspunt uit - te beseffen, dat de klassenstrijd juist in 'n periode waarin de burgerlijke verhoudingen nog ontbreken en juist wanneer deze door de staatskapitalistische bril beschouwd wordt, gans iets anders is dan de proletarische klassenstrijd in de tot volle wasdom gekomen modern-kapitalistische maatschappij.

Een "communist in de zin van het Communistisch Manifest", dat is 'n bolsjewiek; dat is een aan de proletarische klasse vreemde "beroepsrevolutionair" in de zin, waarin de Franse Jacobijnen beroepsrevolutionairen waren. Vandaar dan ook dat een man als Lenin zijn verwantschap met die burgerlijke Jacobijnen niet verloochende.

Rudi Dutschke is uit Oost-Duitsland naar het Westen gevlucht. De praktijken van Walter Ulbrichts bolsjewistische D.D.R. konden hem niet bekoren. Maar juist die praktijken zijn het directe uitvloeisel van een samenleving, waarin 't staatsapparaat (en de partij) niet vernietigd is. Wie "communist is in de zin van het Communistisch Manifest" komt bij Ulbricht terecht en wie van Ulbricht niets wil weten kan zich geen "communist in de zin van het Communistisch Manifest" noemen. Indien hij - bewust of onbewust - geen brave burger is zal hij er ándere opvattingen over de strijd van de arbeiders op na houden dan in het bedoelde geschrift te vinden zijn. Als Dutschke dat niet weet of inziet, ziet het er met zijn maatschappij-opvatting droevig uit. Of, betere karakterisering, hij kan het niet inzien, omdat hij, zonder direct bolsjewiek te zijn, toch net als de bolsjewieken op burgerlijke bodem staat, omdat hij student is en geen arbeider. Wij voor ons, die altijd méér betekenis hechten aan iemands sociale positie dan aan iemands ideeën, houden de laatste verklaring voor de meest juiste en de beste.

=====